

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 8. De ratione in genere iudicandi de peccatis ex parte appetitus
concupiscentis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

(quorum transgressione peccatur) eandem animam erigat in contrarium, nempe in bona eterna.

65. Tam pro illo triplici bonorum temporalium genere affectus illi citus ex amore sui proveniens tripertito dividitur in Epist. i. D. Ioan. cap. 2. in concupiscentiam carnis, seu amorem carnalium voluptatum; concupiscentiam oculorum, seu amorem diuitiarum; & in superbiam vitæ seu amorem honorum. Et quia in homine amor seu persecutio voluptatum carnalium, sicut & odium seu fuga contrariorum dolorum, est per se actus non tantum voluntatis sed etiam appetitus sentientis: non autem amor seu persecutio diuitiarum vel honorum (nec enim appetitum sentientem contingit diuitiis, vel honoribus moueri, nisi forte per accidens: hoc est, quod accidit hos vel illas adiunctam habere aliquam corporis voluptatem) fit vt ex parte sensibilitatis, vltima ea que in præcedentibus cap. dicta sunt de consensu voluntatis, nihil speciale occurrat considerandum, quod attineat ad iudicium de peccatis, præter carnalium voluptatum persecutionem, & contrariorum dolorum fugam: quæ quatenus passiones sunt appetitus sentientis, illa quidem concupiscentis, & hæc in ascensu, non tantum suppeditant voluntati materiam mali consensu, sed etiam illam impellunt ad talem consensum præbendum.

66. Etenim quia voluntas & appetitus sentientis simul sunt in eadem anima, fit vt in prosequendo bono vel fugiendo malo, se mutuo moueant: vnaque aliam, perinde ac si spheram aliam sibi adherentem, secum rapiat: quamquam diuerso modo; Voluntas enim directe mouet appetitum sentientem, hunc scilicet applicando ad opus: quia est facultas superior; cæteras sicut princeps ciues, imperio suo applicans ad obuenda propria munia. Appetitus autem sentiens voluntatem ad consentiendum sibi mouet solummodo indirecete: eam scilicet alliciendo (vnusquisque enim tentatur a concupiscentia sua abstractus & illectus Iacobi i.) Ratione cuiusdam affinitatis mutue, qua duæ illæ facultates, nata simul esse, ac sociari in eadem anima, vniuntur inter se naturali quodam vinculo. Vnde fit vt quemadmodum Princeps ciues affinitate ei coniuncti, sic voluntatem appetitus sentientis interdum subuertat representatione commodi, vel incommodi quod ipse sentit in voluptate, vel dolore corporis. Sic Danielis 13. Sanctus puer deprauato sentit: Concupiscentia subuertit cor tuum.

64. Porro de motu appetitus sentientis prout à voluntate imperatur, nihil superest hic addendum ad ea que in præcedentibus cap. dicta sunt de actibus imperatis (ex quorum ille est numerus) nisi id quod attingit Caiet. 1. 2. q. 17. art. 7. quando corporis dispositio conueniens fuerit, facile appetitum sentientem voluntatis imperio moueri, non item quando non fuerit conueniens. Vnde præsens consideratio est tota de eodem motu, prout voluntate ad consensum allicit. Et cum, vt ante attingimus, ille sit tum voluptatis corporis persecutio, cui specialiter nomen concupiscentiæ tribuitur: tum doloris contrarij fuga, quæ nomine tum iræ, tum metus significatur; in reliqua huius capituli parte trademus quodam ex tali motu prout concupiscentia est, iudicium de peccatis in genere possit fieri: idem de eodem prout metus est, expolituri in sequent. cap. Prout autem est ira, sufficit monuisse, ex illo, de peccatis eodem modo iudicari, quo dictum fuerit iudicandum esse ex concupiscentia: quia pariter vtroque modo inclinatur voluntatem ad volendum, aut nolendum, aut non volendum.

67. Principio ergo notandum est quoad concupiscentiam, sic eam influere in actum voluntatis, vt in illo non nunquam augeat, non nunquam minuat, non nunquam tollat rationem voluntarij liberi: nam augeat, quando efficiendo vt obiectum appareat magis delectabile, magisque desiderabile, efficit consequenter vt voluntas maiore propensione, & affectu in illud feratur, quam alioqui ferretur: Minuit verò, cum iuxta supra citata D. Pauli verba ex cap. 7. Epist. ad Rom. voluntatem inclinatur, & quodammodo trahitur vnum magis, quam alterum acceptandum, vel repudiandum. Namque libertas consistit in indifferentia voluntatis ad acceptandum vel non acceptandum, aut etiam repudiandum illud quod ei fuerit ab intellectu pratico propositum, tollit denique omnino: quia vt D. Thom. 1. 2. q. 10. artic. 3. docet; Concupiscentia interdum est adeo vehemens vt non modo im-

pediat, sed etiam tollat penitus deliberatum rationis iudicium: sic nimirum mouendo corpus, vt ligetur sensus exteriores: atque adeo vt vigilantes variis phantasiis delectantur, sicut dormientes in somniis: vel etiam vt lædantur ipso rum sensuum interiorum organa: quorum impedito obsequio in subministrando rationi species rerum, impeditur eiusdem rationis vsus: vt argumento sunt illi, qui ex nimia passione in amentiam vertuntur. Quia enim, etiam passione leuata, perseverat in illis interiorum sensuum læsio: ex subleuato horum obsequio debito, tollitur & rationis vsus. Tam verò sine deliberato rationis iudicio, actus voluntatis nequit liber esse, vt patet in amentibus & pueris, in quibus voluntas eodem modo sequitur id quod ratio absque disquisitione apprehenderit, quo appetitus sentiens in bestis, sequitur id quod phantasia conueniens esse iudicauerit. Cum igitur hæc ita habeant: & peccatum adeo sit liberum, vt si non sit liberum, neque sit peccatum: duæ regulæ ex D. Thom. 1. 2. q. 77. art. 6. & 7. statuntur ad iudicandum de peccatis ex parte appetitus sentientis quoad concupiscentiam.

68. Priore est, peccatum per concupiscentiam minui. Hanc præter antedictam confirmat illud quod habetur ex cap. Sciendum quippe est, De peccatis. distinct. 2. Peccatum ex infirmitate, id est, ex concupiscentia vel ignorantia (quam illa carnis & hæc animi infirmitas est, 15. q. 1. c. 1.) leuius esse peccato ex malitia: vt inuenem cæteris partibus ob ardorem concupiscentiæ, leuius peccare fornicando, quam senem, in quo ardor defertur. Intelligenda est autem hæc regula ex D. Thom. in eod. art. 6. de concupiscentia, seu appetitus concupiscentis passionibus, prout antecedunt peccati perpetrationem; nam prout hanc sequuntur, concupiscentia non minuit peccatum, sed tanquam effectus eius, ostendit quanta fuerit peccandi voluntas.

Posterior regula est: Concupiscentia quando aufert omnino rationis vsum, omnino exulare à peccato: quando verò non aufert omnino, neque excusare omnino à peccato. Ratio manifesta est ex antedictis. Sic autem accipienda est talis excusatio, vt etiam locum habeant in ea moderationes excusationis eorum, qui per ebrietatem, somnum, aut furiā priuantur rationis vsu, proposita in præced. c. i.

Adhuc de concupiscentia illud obseruatione dignum occurrit ex Nauar. in Enchir. prælu. 6. num. 8. cum actus humanus ex eo, quod producat concupiscentiā ipsā plurimum impellente voluntatem; non modo non sit inuoluntarius, sed magis voluntarius; illud quod per blanditiās agit, non esse inuoluntarium, nec inuoluntari posse: sicut est, & potest illud quod ex metu agit, vt paulo post docebitur: ita vt testamentum non valeat quidem metu factum, valeat tamen procurarum blanditiis, ex lege vltima ff. Si quis aliquem testari prohibuerit.

CAPVT VIII.

De ratione in genere iudicandi de peccatis ex parte appetitus irascens quoad metum.

SUMMARIUM.

- 69 Metus minuit quidem liberum, non tamen tollit; nisi tollat vsu rationis; seque potest aut leuis, aut grauis.
70 Mala quorum metus potest censeri grauis, seu cadens in constantem vnum.
71 Metus potest minuire peccatum, non tamen faciendū veniale, illud, quod est suo genere mortale.
72 Metus leuis regulariter non excusat à peccato.
73 Nec item metus grauis, quando agit contra præceptum naturale negatiuum.
74 Secus cum agit contra præceptum affirmatiuum, siue naturale, siue positium.
75 Similiter & quando contra præceptum humanum negatiuum.
76 Aliquot casus excepti.
77 Actus humanus metu extorris, inefficax, inualidus esse consensus est quoad forum internum.

Hæc ratio, vt in præcedenti cap. attingimus, sumitur tum ex ira, tum ex metu. Exira autem iudicandi in genere de peccatis eadem est ratio (vt iam antea præmonuimus)

que iudicandi ex concupiscentia, ita ut regulę in eod. præced. capite traditę sufficiant ad illius cognitionem propter paritatem rationis. Vnde nobis restat solum tradenda ratio iudicandi ex metu.

69. Qui oriri potest vel ab infito principio, vtille quo ægrotus mori timet: vel ab externo, vt is quem latrones mortem minitendo viatori incutiunt; Sic autem afficit voluntatem, vt non adferat absolutam necessitatem, sed solum inclinēt, vt ad aliquod malum vitandum, velit aliquid quod aliqui non voluissent; ita vt minuat quidem liberum, inclinando scilicet ad aliquid acceptandum potius, quam repudiandum: non tamen tollat, nisi tantus sit, vt rationis vsum auferrat.

Atque siue ab interno, siue ab externo principio is oriatur, duplex esse potest; vnus leuis, & alter grauis; quorum ille, qui & dicitur cadens in constantem virum, est, quando malum quod timetur, leue quidem est in se, homini tamen metuloso, & inconstanti, graue ex animi leuitate apparet: hic verò, qui dicitur cadens in constantem virum, est ex D. Thom. in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 2. quando malum est verè graue, quod vir constans merito timeat: & certę existimatione iudicans imminere, eligat alia minora mala ad ipsum vitandum. Neque enim metus viri constantis censebitur, si vel id quod metuitur leue sit; vel solā coniecturā, ac suspitione tantum imminet: vel si minus est alio malo, quod ad ipsum vitandum eligitur. Sic, inquit Couar. in Epitome 4. Decretalium, p. 2. c. 3. §. 4. n. 2. si diues ad vitandum periculum amittēdi 100. nummos aureos nisi vxorem ducat Mæuiam, quam nullatenus erat aliqui ducturus, non censetur, vt vir constans vel prudens, illud quod minus malum erat, eligisse ad vitandum maius.

70. Admonet autem D. Thomas ibidem ad 2. mala quorum metus cadere potest in constantem virum, esse quædam corporalia, quibudam aliis maiora; & præcipiē quę pertinent ad personam: cuius modi sunt mors, & verbera, seu grauis cruciatus corporis, cap. Cum dilectus. De iis quę vi, &c. Item de honore per stuprum, & seruitus; lege, Isti quidem, ff. Quod metus causa: ac demum vincula seu detentio in carcere ex lege; Nec timorem, & lege, Qui in carcere. ff. eodem tit. Quod referentes Angelus & Syluester in verbo, Metus, numero 1. addunt perinde esse, siue talia mala imminant personę proprię, siue filiorum, siue vxoris personis. Addunt item, eadem tunc facere metum grauem, seu cadentem in constantem, cum nequit quis facile eis occurrere: si enim facile potest, vt exempli gratia, recurrendo ad Superiorem, aut aliter ea declinando, non datur locus excusationi: vnde D. Thom. ibid. quoque ad 3. negat infamiam, quamuis sit magnum malum, facere metum cadentem in constantem virum: quia facile ei occurrī potest. Quod tamen Sylu. & Angelus in eod. verbo: ille num. 4. & hic num. 5. restringunt; inquietes non habere locum si infamia sit iuris cum suo illo effectu, quo de crimine infamatus in iudicio, obnoxius est morti, vel cruciatibus, vel aliis huiusmodi. Non enim dubium est quin talis infamia inducere possit metum cadentem in constantem virum. Addunt denique eadem mala metum grauem causare, non modò cum Inferuntur, sed etiam cum sunt tantum in comminatione illius, qui potest ea inferre, & illaturus probabiliter existimatur: aut sunt in imperio, vel supplicatione eius, qui consuevit tyrannicè tractare subditos non obsequētes suis petitionibus.

Iidem authores ad huc & cum eis Couar. in citat. §. 4. num. 18. vbi alios idem sentientes refert, in numero istorum malorum quę regulariter causant metum grauem, ponunt tum amissionem bonorum omnium temporalium, aut certè maioris partis illorum, iuxta cap. Abbas, De iis quę vi, &c. Et ratio est: quia talia bona sunt vitę adiumenta, quorum iactura plerumque iudicatur grauior vinculis, & cruciatibus corporis: tum etiam maiorem excommunicationem: quia graue in cōmodum & seruitus quę datæ personę est, inter homines esse & hominum carere commercio; sicut excommunicato vsuuenit. Hoc tamen, vt rectè monet Tabiena, idem quod illi, tradens in verbo Metus: intelligendum est, cum quis non habet facile remedium declinandi ipsam excommunicationem propter tyrannidem eius qui illam minatur, nolentis autem dire paratum obidire, neque permittere vt ad Superiorem prouocetur.

Habet amplius Syluester in citato numero primo: memorata quidem mala esse, quę regulariter causant metum cadentem in constantem virum: non esse tamen solā; sed adhuc, malum omne maius respectu minoris: vir enim constans rectam rationem secutus consentit in minus malum vt vitet maius: Quod de malo penę intellige. malum enim culpę nusquam licet, neque vt eueniant bona, neque vt vitetur mala. Ita qui plurib. tractata habere vult, inueniet apud Thomam Sanchez in lib. 4. de matrimonio, vnde cum primis disputationibus: Nobis enim prædicta sufficiunt ad intelligentiam regularum continentium rationem de peccatis iudicandi ex metu nobis propositam. Quas regulas sequitur vtraham.

Pars altera capituli in qua traduntur regulae declarantes propositam rationem iudicandi de peccatis.

71. Prima est. Peccatum metu minui. Quę confirmatur: tum ex cap. Imprimis 2. quæst. 1. & ex cap. Sacris, De iis quę vi, &c. tum etiam ratione, quia per metum minuitur liberum in actu peccandi; peccatum quę ex metu habet quod sit ex infirmitate, ideoque leuius quam si esset ex pura malitia. Aduerte tamen quod expresserunt Angelus & Sylu. in verbo, Metus, ille n. 6. & hic n. 7. nunquam ita minui, vt illud quod est suo genere peccatum mortale, faciat veniale: quia nullum est malum cui peccatum mortale sic cedat, vt illius comparatione, huius malitia censeri possit in infinitum minui.

72. Secunda regula est. Metum leuem nunquam excusare à peccato, nisi forte, aut ignorantia tanta esset, vt leue malum inuincibiliter crederetur esse graue, aut metus talis esset qui rationis vsum tolleret. Probatur 1. ex cap. Merito, 15. quæst. 1. Deinde ratione: quia illud quod metu leui fit, nisi interueniat aliqua ex proximè propositis conditionibus, est absolute liberum: vnde quia est in voluntatis potestate ab eo abstinere, peccatum committitur non abstinendo, si sit aliquid lege prohibitum. Neque enim à legis obseruatione metus ipse leuis excusat, ex lege, Metum 2. & lege, Nec timore, ff. Quod metus causa.

73. Tertia regula. Cum præceptum, cuius transgressione peccatur, sit vel negatiuum, id est, prohibeas aliquid facere: vel affirmatiuum, id est, præcipies aliquid facere: metum grauem nunquam tollere obligationem præcepti naturalis negatiui: & per consequens nec transgressorem illum excusare vnquam à peccato. Sæpe autem cæterorum præceptorum, siue diuinorum, siue humanorum obligationem tollere: & illis contrauenientem tum à peccato, tum à pœna debita peccato excusare communiter.

Prior pars confirmatur: quia id quod naturalia præcepta negatiua prohibent, est ex se & intrinsecè malum: vt patet ex mendacio, perurio, adulterio, & id genus aliis, à quibus rectam rationem abhorreere constat. Quare ipsum nunquam potest licere: vt nec potest malitiam exuere. Vnde quisque debet potius omnia mala pati quam illi consentire, ex c. Sunt quidam, 25. quæst. 1. & ex cap. Lotharius, 31. quæst. 2. & ex cap. Inane 32. quæst. 5. & ex cap. Sacris, De iis quę vi, &c. Id quod indicatum est à Domino per illa verba Matth. 10. & Luc. 9. Qui vult venire post me abneget semetipsum, tollat crucem suā & sequatur me. Significauit enim vitam propriam & cruciatus corporis esse postponendos transgressioni diuinę voluntatis: cui Christum sequendo debemus nos conformare in omnibus. Vnde addit idem Dominus, Qui amat animam suam perdet eam. De qua re plura Couar. loco cit. n. 3. & aliquot sequentibus. Indeque est, quod istiusmodi præcepta dicuntur obligare semper & pro semper: quod quę nulla eorum transgressio libera excusetur à peccato: ne quidem ea, quę prouenit ex metu mortis: qui iuxta antedicta minuit quidem, non tamen tollit omnino liberum: censetur leuis, cum ad vitandum aliquod aliud malum, eligitur ac perpetratur peccatum: quando quidem teste Nanar. in Encir. cap. 22. num. 51. ex communi Theologorum & Canonistarum sententię, culpa etiam venialis, malum est maius quocumque alio, quod non fuerit peccatum; vnde consequens est nihil factum malè, seu cum peccato, etiam tantummodo veniali, dici posse factum metu cadente in constantem virum: cum

talis metus non contingat ubi maius malum eligitur ad vitandum minus.

Quando metus excuset à peccato.

74. **P**osterior verò pars regulæ, probatur quoad præcepta affirmativa, siue naturalia siue positiva. Hæc enim non obligant, *vi vulgo loquuntur*, pro semper: alioqui oporteret sine intermissione exercere illud, quod in eis præcipitur: id in hac vita est nobis impossibile, præsertim cum non habeamus semper obuia obiecta. Obligant ergo tantum pro eo tempore in quo necessitas iudicio viri prudentis, exigit ipsa servari. Quæ necessitas iuxta cap. Si quando, De re scriptis, locum nõ habet, quando rationalis causa excusat: prout censetur contingere, quando ea talis est, vt si legislator adesset, statueret id ipsum non esse seruandum; ex D. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 3. ad 2. Id quod Nauarr. habet in *Enchir. prælud. 9. num. 14. & cap. 23. num. 43.* simulque approbans quod Caiet. ad citatum D. Thomæ locum ait causam quam quis bona fide putat esse iustam, etiam si non sit, excusare à peccato mortalissimo & à veniali, si omnis negligentia abfit.

Et cetèrè credibile non est Deum benignissimum, qui tantam animis nostris inedit propensionem conseruandæ vitæ propriæ, voluisse, *quantumuis poterit*, obligare nos ad seruandam, cum vitæ nostræ dispendio, præcepta ab ipso instituta, vt ea propter nos essent: non autem nos propter ipsa iuxta illud Marci 2. Sabbathum propter hominem factam est, non homo propter Sabbathum. Sic ergo, etiam si teneat præcepto affirmatiuo iurare proximum constitutum in extrema necessitate: nihilominus si id præstare nõ possum sine vitæ meæ iacturâ; non pecco non præstando: quia non obligor cum tali conditione. Atque quod de Deo benignissimo dicimus, idem de Ecclesia præsumendum est, tanquam de pia matre, quæ in filios à selesti sponso accepit potestatem, in ædificatione, non in destructione: ex posteriore ad Corinth. cap. vlt. sicut nec res publica civilis accepit. Quam non habere in ciuium vitam dominium liberum; sed ex diuinæ voluntatis determinatione limitatum, argumento est, quod Deus solus iudicatur esse dominus vitæ nostræ, iuxta illud Sapient. 16. Tu es Domine, qui vitæ & mortis potestatem habes.]

75. Quoad præcepta autem negativa positia, eadem posterior pars regulæ probatur; quia obseruationis horum eadem est ratio, quæ affirmatiuorum. Neque enim ex parte rei prohibita (*quæ non est intrinsecè mala*) habeat malitiam, sed solum ex superioris prohibitione; quæ ex antedictis, non ita obligat de se, quin ad vitandum imminens mortis periculum violari licite possit: ita vt quod licitum non est in lege, necessitas faciat licitum, vt habet 4. regula iuris, Extra. Et confirmatur tum ex eo, quod Dauid 1. Reg. cap. 21. esuriens comedendo panes propositionis, quos comedere licebat solis Sacerdotibus, non peccauerit, ex cap. 12. D. Matth. cap. 2. pugnans in die Sabbathi, præceptum de huius sanctificatione licite nõ seruauerit, propter imminens graue periculum mortis, quod pugnando propulandum fuit.

Quod autè Caiet. 1. 2. quæst. 96. art. 4. vult omnes leges humanas, quæ ad peccatum mortale obligant, seruandas esse cū periculo vitæ ex eo refellitur, quod lex ieiunij obliget sub reatu peccati mortalis: nec tamen culpa sit illud frangere ad vitam conseruandam, vt ipse Caiet. negare non potest, cum doceat 2. 2. quæst. 147. art. 3. dub. vlt. ad conseruandam sanitatem vel statum temporalem, vel vitandum notabile damnum, aut accipiendum ali quod raro contingens, frangi posse ieiunium. Cum autem ipse obicit haberi in cap. Sacris, De iis quæ vi, &c. cum pro nullo metu debeat quis peccatum mortale incurtere, non esse licitum ob metum communicare cum excommunicato. Respondendum est, id esse intelligendum de communicatione ex qua plebs acciperet scandalum, suspicias aut leges ecclesiasticas nullius vigoris ac momenti esse: aut ipsum communicantem esse inobedientem manifestum: in quo casu iuxta post dicenda mori debet potius, quàm tale quid facere. Quæ est explicatio Nauarr. ad cap. *In re verba 11. quæst. 3. prælud. 3. num. 4.* cum inquit intelligi de communicante in contemptum, vel negationem clauum, seu potestatis Ecclesiasticæ. Videri potest Azorin 1. part. Institut. Moral. lib. 1. cap. 11. quæst. 1.

Ceterum in eadem posteriore parte regulæ, propterea dictum est *sape*, non autem simpliciter, metum grauem excusare à peccato; quod metus interdum non tollat obligationem præceptorum de quibus agimus: nimirum quando ea obligant etiam cum vitæ discrimine: vt obligare censetur ea, quæ præcipiant aliquid quod ex se coniunctum est tali discrimini: vt cum Princeps exigente reip. periculo, præcipit militibus ne locum aliquem deserant, vbi de vita periclitantur, & multa alia militaria. Nam quamuis Princeps non sit absolute dominus vitæ, sicut Deus: tamen salutis reip. causâ potest subditos morti exponere, prout totum exponit suas partes. Secundo, cum verba præcepti ostendunt obligationem cum eiusmodi discrimine: vt illa quibus præcipitur confessio fidei Math. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus. Qui me negauerit coram hominibus, & ego negabo eum coram patre meo. Tertio, quando occurrit casus in quo præcepta ipsa non obseruari, est contra charitatem in Deum: vt quando contemptus diuini cultus inde inducitur. Quarto, quando non obseruare, sic est contra charitatem in proximum, vt detrimentum quod illi inde inferatur, sit secundum ordinem charitatis magis cauendum à nobis, quam illud de quo metus incutitur: quo modo ruina proximi in peccatum, est à nobis magis cauenda quam nostra mors.

Hinc est, quod ex communi sententia Doctorum, transgressio præceptorum semper censetur mala, cum cedit in contemptum eorumdem, aut fidei, & religionis, contra Dei gloriam: vel quando generat proximi scdalum quo inducitur ad peccatum. Tunc enim præcepta ipsa positia obligare cum vitæ discrimine, ostendunt exempla Sæctorum illorum, qui ex cap. 6 & 7. lib. 2. Machab. cum ab impio Antiocho in contemptum diuinæ legis, compellerentur suillam comedere, nullo suppliciorum & mortis acerbæ metu, ad transgressionem præcepti, talem esum prohibentis, se adduci passi sunt. Cumque ex eod. cap. 6. Eleazaroteni proponeretur, vt solimodo simularet se tales carnes ad mandatum regis comedere: ipse ne scandalum, seu occasionem peccandi alius daret, maluit mortem subire quam oblatam occasionem admittire. Sic ergo, vt rectè Nauarr. annotat in cit. num. 4. quamuis liceat metu mortis non dicere, vel non audire Mussant: si tamen talis metus incuteretur (*vt solet ab hereticis*) in contemptum eiusdem Missæ: vel ad ostendendum eam non esse celebrandam, vel in ea non consecrari verum corpus Christi: non erit per illum excusatio à peccato: quoniam aderit casus profitenda fidei, ac vitandi scdalum proximi. In quo casu præceptum seruandum est, quidquid periculi inde imminet.

Hæcque hætenus de generali ratione iudicandi de peccatis ex ipso forum causa efficienre. *Queratio ad ea ipsa pertinet prout sunt actus liberi, in quo materialis generique ratio eorumdem consueti.* Deinceps autem tradenda ex reliquis causis, pertinet a tripla prout sunt actus mali in quo consistit formale & differentia ipsorum à cæteris actibus liberis: vt enim, quod actus liberi sunt, habent ex eo, quod à voluntate deliberata procedat: sic ex eo sunt actus mali, quod suo sine debito, aut contra præscriptam regulam, aut circa obiectum illicitum, aut etiã cum defectu circumstantiarum debitum exerceantur. Cæterum quæ de metu addenda viderentur quoad vim quam habet reddendi quosdam actus humanos inefficaces, commodius traduntur suis locis, cum de vnoquoque talium agitur ex instituto. Qui vult potest de illis videre Azorium 1. part. Moral. Institut. lib. 1. cap. 11.

77. In genere autem hic occurrit monendum, quidquid sit de foro externo & coram hominibus: in foro interno & coram Deo, inualidum inefficacemque esse actum, metu graui inuoluntate inculso, extortum; prout ex communi sententia Nauarr. habet in *Ench. cap. 17. num. 14. & cap. 22. num. 51.* quam sequi solent Summularij in verbo Metus, & in verbo Restitutio ac in verbo Concessio. Itaque nulla donatio, transactio, remissio, translatio dominij valida est coram Deo, quando consensus prædicto metu extorquetur; teneturque ille qui rem accepit, illam restituere ei cui iniuriam facit accipiendo. Nam ibi est quoddam rapinæ genus, iuxta cap. Poenale 14. quæst. 5. Absurdum autem est existimare, quod per rapinam, & iniustitiam, dominium rei coram Deo transferatur.